יְתוֹמִין קְטַנִּים שֶׁבָּאוּ לבית דין כְּדֵי לַחֲלוֹק בִּנְכָסֵי אֲבִיהֶן וְאֵין בהם דעת לחלוק בעצמם בראוי, בֵּית דִּין מַעֲמִידִין לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לכל אחד מהם, וּבּוֹרְרִים לָהֶן חֵלֶק יָפֶה – כל אפוטרופוס ממונה על היתום שלו לברור לו חלק יפה, ומתוך כך יהיו החלקים שוים. וכאשר הִגְדִּילוּ היתומים, יְכוֹלִין לְמַחוֹת על החלוקה של האפוטרופוסים, ולומר שרוצים לחלוק באופן אחר. כך אמר רב נחמן בשם שמואל. וְרַב נַחְמָן דִּידֵיהּ – בשיטת עצמו, חלק על שמואל וְאָמַר שכאשר הִגְדִּילוּ היתומים אֵין הם יְכוֹלִין לְמַחוֹת, והטעם הוא, דְּאִם כֵּן, מַה כֹּחַ בֵּית דִּין יָפֶה, אם יכולים היתומים לבטל את חלוקת האפוטרופסים שנתמנו בידי בית דין, נמצא שאין כח בית דין שוה כלום. הרי מבואר שרב נחמן פסק לפי סברת 'מה כח בית דין יפה', ואם כן קשה איך פסק כרבי, שאם ביטל את הגט שלא בפני השליח, נגד התקנה, הגט מבוטל, ולא חשש לסברת 'מה כח בית דין יפה'.

מתרצת הגמרא, הָתָם ביתומים מדובר בענין מָמוֹנָא, ולכן סובר רב נחמן שאף על פי שיש לבטל החלוקה, מכל מקום משום 'מה כח בית דין יפה' אנו מותירים אותה, שיש כח ביד חכמים להוציא ממון, אבל הָכָא לגבי גט מדובר בְּאִיפּוּרָא, שהרי מן התורה נתבטל הגט על ידי הבעל, ועדיין היא אשתו, ואנו מבקשים להפקיע את הקידושין ולהתירה מכיון שביטל שלא כתקנה, והטעם של 'מה כח בית דין יפה' אינו מספיק לכך.

הסוגיא שלפנינו דנה במי שמתוך מעשיו נראה שאינו חפץ בגט: מעשה באדם ששמו גְּיוּדִּל בַּר רְעִילַאי, דְּשַׁדַּר לָהּ גִּיטָא לְדִבְיתְהוּ – שלח גט לאשתו. אָזַל שְׁלִיחָא – הלך השליח אליה, וְאַשְׁכְּחַהּ דַּהֲוָה יָתְבָה וְנָוְולָה – מצאה יושבת ואורגת. אָמַר לָהּ 'הָא גִּיטֵיךְ', הוא הראה לה את הגט, אך לא מסר לה. אָמְרָה לֵיהּ האשה, זִיל הַשְׁתָּא מֵיתָא וְתָא לְמָחָר – לך מכאן עכשיו ובוא מחר. אָזַל השליח לְגַבֵּיהּ – אל בעלה, וְאָמַר לֵיהּ שלא מסר לה עדיין, פָּתַח הבעל וְאָמַר, בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב שלא מסרת לה את הגט, והיא ברכה על שמועה טובה. ומתוך כך מובן שלא רצה לתת הגט. ונחלקו האמוראים לגבי הגט, אַבָּיֵי אָמַר, אף על פי שאמר בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב הרי לא פירש שמבטל, ולכן לֹא בָּטֵל גִּיטָא. רָבָא אָמַר, כיון שאמר בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב גילה דעתו שאינו חפץ בגט, וּבָטֵל גִּיטָא. מבררת הגמרא, בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי – באיזה דין נחלקו. מבארת הגמרא, בְּגִלּוּי דַּעְתָּא בְּגִיטָּא קָמִיפַּלְגִי – האם גילוי דעת של הבעל שאינו רוצה בשליחות, מועיל לבטלה או לא, דְּאַבָּיֵי סָבַר, גִּלּוּי דַּעְתָּא בְּגִיטָּא לָאו מִלְּתָא הִיא – אינו כלום, וְרָבָא סָבַר, גִּלּוּי דַּעְתָּא בְּגִיטָּא מִילְּתָא הִיא – מועיל לבטל השליחות.

רבא מביא מקור לדבריו: אָמַר רָבָא, מָנָא אֲמִינָא לָהּ – מנין לי כשיטתי, ממעשה שהיה, דְּרַב שֵׁשֶׁת אַשְׁקְלֵיהּ גִּיטָא לְאַהוּא גַּבְרָא בְּעָל כָּרְחֵיהּ – נטל גט מאדם בעל כרחו, וְאָמַר לְהוּ הבעל לְאַסָּדֵי – לעדים, אחר שמינה אותם בעל כרחו לחתום, הָכִי אָמַר לְכוּ רַב ששֶׁת, לְבָטֵל גִּיטָא – שמעתי שאמר לכם רב ששת שיתבטל הגט, וְאַצְרְכֵיהּ רַב ששֶׁת גִּיטָא אַחֲרִינָא – הצריכו ליתן גט אחר. הרי שאף שלא אמר בפירוש שיתבטל, אלא הערים ואמר כן בשם רב ששת, מתבטל הגט מכיון שיש להבין מדבריו שהוא רוצה בביטולו. שואלת הגמרא, וְאַבָּיֵי החולק על כך, מה ישיב על הראיה. משיבה הגמרא לשיטת אביי, אֲמַר רַב ששֶׁת מְכַּסֵּל גִּיטָא דְּאִינָשֵׁי חָיְשִׁי – וכי רב ששת היה מבטל גיטיהם של אנשים, הרי רק הבעל יכול לבטל, וכשאמר כן בשם רב ששת אין זה גילוי דעת, שאין לדבריו משמעות, ובודאי לא לכן פסל רב ששת את הגט, אלא משום שֶׁאִיחוּ בְּטָלֵיהּ – הוא עצמו ביטל את הגט בפירוש קודם לכן, וְהַאי דְּקָאָמַר לְהוּ רַב – ומה שאמר להם שרב ששת ביטל, היינו מִשּׁוּם שחשש מִדַּפְנֵי – אנשים שמינה רב ששת להכותו אם יבטל, ולכן אמר שרב ששת ביטלו. ואין ראיה שגילוי דעת מועיל.

אביי מביא מקור לשיטתו: וְאָמַר אַבָּיֵי, מָנָא אֲמִינָא לָהּ, ממעשה שהיה, דְּרַב יְהוּדָה אַשְׁקְלֵיהּ גִּיטָא לַחֲתָנֵיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה בִּירְאָה – כפה את חתנו של רבי ירמיה ביראה לכתוב גט לאשתו, וּבָטְלֵיהּ הבעל את הגט. תָּנָא אַשְׁקְלֵיהּ – חזר רב יהודה והכריחו, ושוב חזר הבעל וּבָטְלֵיהּ. חָדֵר תָּנָא וְאַשְׁקְלֵיהּ – שוב הכריחו ליתן גט עַל כָּרְחֵיהּ, וְאָמַר לְהוּ רב יהודה לְסַהֲדֵי – לעדים שמינה הבעל, אוֹתִיבוּ קָדֵי בְּאוּנְיְכוּ – שימו חתיכות דלעת באזניכם, וּבְתוֹכוּ לֵיהּ את הגט, שלא יוכל לבטלו מאחר שלא תשמעו הביטול. ומזה מוכיח אביי, וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ גִּלּוּי דַּעְתָּא בְּגִיטָּא מִילְּתָא הִיא – אם תסבור שגילוי דעת מועיל לבטל השליחות, מה הועילו בסתימת אזניהם, וְהָא חָזוּ לֵיהּ דְּקָא רָחֵיט בַּתְרֵייהוּ – הרי הם רואים שהבעל רץ אחריהם ומבינים שברצונו לבטל. שואלת הגמרא, וְרָבָא מה ישיב על כך. משיבה הגמרא, שאין מוכח מתוך ריצת הבעל שבוונתו לבטל הגט, כי יש לומר הַאי דְּקָא רָחֵיט בַּתְרֵייהוּ – מה שהוא רץ אחריהם, היינו משום דְּאָמַר לְהוּ – שברצונו לומר להם אֲשׁוּר הָכוּ לָהּ הַנְיָא, כִּי הֵיכָא דְּמִסְתַּלַּק צַעֲרָא דְּהַהוּא גַּבְרָא – התחזקו ותנו לה את הגט מהר, כדי שיסתיים צערו.

מקור נוסף לשיטת אביי: וְאָמַר אַבָּיֵי, מָנָא אֲמִינָא לָהּ, דְּהַהוּא דְּאָמַר לְהוּ, אִי לֹא אֲתֵינָא עַד תְּלָתִין יוֹמִין לֵיחֲווֹ גִּיטָּא – מעשה באדם שהלך למרחקים, וקודם לכן נתן גט לאשתו והתנה כדלהלן: אם לא אחזור תוך שלשים יום יחול הגט. לבסוף אֲתָא – בא לעירו מעט קודם שעבר הזמן, וּפַסְקֵיהּ מַבָּרָא – ומנעו הנהר מלעבור ולכן לא בא עד לאחר תום הזמן, אָמַר לְהוּ – קרא לעומדים שם, חָזוּ דַּאֲתַאי חָזוּ דַּאֲתַאי – ראו שבאתי, אלא שאני אנוס. וְאָמַר שְׁמוּאֵל, לֹא שְׁמֵיהּ מַתְיָא – אין זה נחשב שבא בזמן, והאשה מגורשת. והרי שם גילה דעתו שרוצה לבטל הגט, שלכן אמר 'ראו שבאתי', ולא הועיל לו. שואלת הגמרא, וְרָבָא מה ישיב על כך. משיבה הגמרא לשיטת רבא, אָמַר הָתָם לְכַסּוּלֵי גִּיטָּא בָּעֵי – וכי שם רצה הבעל לבטל את הגט, והרי לא זו היתה כוונתו, אלא הָתָם לְקַיּוּמֵי תְּנָאֵיהּ קָא בָּעֵי – הרי רצה רק לומר שקיים את תנאו ובא קודם סיום הזמן, וסבר שיתבטל הגט ממילא, וְהָא לֹא אִיקַּיַּים תְּנָאֵיהּ – והרי לא נתקיים התנאי, כפי שאמר שמואל, וחל הגט. אבל אם היה מגלה דעתו שרוצה לבטלו, היה הגט בטל.

הגמרא מביאה עובדות שדינן תלוי במחלוקת זו: הַהוּא אדם שנתן גט לארוסתו שעדיין לא נשאה דְּאָמַר לְהוּ, אִי לֹא נָסֵיבְנָא עַד תְּלָתִין יוֹמִין, לֵיחֲווֹ גִּיטָּא – אם לא אשאנה תוך שלשים יום יחול הגט. כִּי מָטוּ תְּלָתִין יוֹמִין – כשהגיע יום השלשים וטרם נשאה, אָמַר לְהוּ הָא טָרְחָנָא – הרי טורח אני בצרכי הנישואין ולכן עדיין לא נשאתי, ואונס הוא. מבררת הגמרא, מאחר שנתקיים התנאי לְמַאי נִיחוּשׁ לָהּ – מאיזה טעם נוכל לומר שלא יחול הגט, אִי מִשּׁוּם אוֹנְסָא שהיה אונס בכך שלא נשאה, אין זו טענה, שהרי אֵין טוענת אוֹנֶס בְּגִיטִּין – אם נתקיים תנאי של גט משום אונס הבעל, הגט קיים. וכיון שלא נשאה בזמן, אע"פ שהיה אונס, חל הגט. וְאִי תרצה לומר שלא יחול הגט מִשּׁוּם גִּלּוּיֵי דַּעְתָּא בְּגִיטָּא – שבדבריו גילה דעתו שאינו חפץ בגט, אלא בדעתו לישאנה כשיוכל, הרי פְּלוּגְתָּא דְּאַבָּיֵי וְרָבָא הוּא אם מועיל גילוי דעת, והלכה כאביי שאינו מועיל. נמצא שאין שום טעם לבטל הגט.

מעשה נוסף שדינו תלוי במחלוקתם: הַהוּא אדם שנתן גט לארוסתו שעדיין לא נשאה, דְּאָמַר לְהוּ, אִי לֹא נָסֵיבְנָא לֵירֵישׁ יַרְחָא דַּאֲדָר לֵיחֲווֹ גִּיטָּא – אם לא אשאנה עד ראש חודש אדר יחול הגט. כִּי מָטָא רֵישׁ יַרְחָא דַּאֲדָר – כאשר הגיע ראש חודש אדר אָמַר לְהוּ, אֲנָא לֵירֵישׁ יַרְחָא דְּנִיסָן אָמְרִי – אני הייתי סבור שאמרתי 'ראש חודש ניסן' ולכן לא נשאתי אותה עדיין, ואם הייתי זוכר שאמרתי 'ראש חודש אדר' הייתי נושאה, והריני אנוס. מבררת הגמרא, לְמַאי נִיחוּשׁ לָהּ – מאיזה טעם נוכל לומר שלא יחול הגט, אִי מִשּׁוּם אוֹנְסָא, שמחמת אונס נתקיים התנאי, הרי אֵין אוֹנֶס בְּגִיטִּין, וכיון שלמעשה לא נשאה עד הזמן הקצוב, הרי הגט קיים, אִי מִשּׁוּם גִּלּוּיֵי דַּעְתָּא – שהרי גילה דעתו שאינו רוצה בגירושין, הרי זה תלוי בְּפְלוּגְתָּא דְּאַבָּיֵי וְרָבָא, והלכה כאביי שאין גילוי דעת מועיל והגט קיים.

הגמרא פוסקת הלכה במחלוקות שהובאו בסוגיות אלו: וְהִלְכְתָא (לעיל לב:) כְּבָתְרָאֵי הסובר שביטול שלא בפני השליח יכול להעשות בפני שני אנשים, ואין צריך שלשה. וְהִלְכְתָא כְּבָתְרָאֵי שפסק כרבי בשתיהן, א. שהמבטל את הגט שלא בפני השליח, ועובר על התקנה, בדיעבד הרי הוא בטל. ב. שהאומר לעשרה כתבו גט לאשתי, יכול לבטל אחד מהם שלא בפני האחרים, ולא כרשב"ג החולק בשתיהן.

וְהִלְכְתָא בְּנַחְמָנִי – כאביי, שגילוי דעת אינו מועיל לבטל את הגט:

משנה

המשנה עוסקת בבעל ששולח גט לאשתו המצויה במקום אחר, ויש לו שני שמות, בני המקום שבו נכתב הגט, מכירים אותו בשם אחד בעוד שבמקום נתינת הגט מכירים אותו בשם אחר.

בְּרֵאשׁוֹנָה קודם תקנת חכמים, הָיָה הבעל מְשַׁנֶּה את שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ, כלומר היה כותב בגט רק את השם שבו הוא נקרא במקום כתיבת הגט, ולא היה מקפיד לכתוב גם את שמו שנקרא בו במקום נתינת הגט. וכן היה משנה את שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ, היינו שהיה כותב רק את שם העיר שבה נכתב הגט ולא את שם העיר ששם הגט ניתן.

הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן, שֶׁיְּהֵא כּוֹתֵב בגט 'אִישׁ פְּלוֹנִי וְכָל שׁוּם [–וכל שם שֶׁיֵּשׁ לוֹ', ואין צורך לפרט את השם הנוסף. וכן 'אִשָּׁה פְּלוֹנִית וְכָל שׁוּם שֶׁיֵּשׁ לָהּ' מבלי לפרט את השם הנוסף. וכל זה מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם, כלומר, שאם לא יכתבו שיש לבעל שם נוסף, כשתתגרש האשה בגט זה במקום השני ותרצה להנשא על סמך הגט, יוציאו בני העיר לעז על בניה מהשני שהם ממזרים, כיון שאין מכירים את הבעל או האשה בשם זה החדש, ויאמרו שאינה מגורשת:

גמרא

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, שָׁלַח הוּה בְּנֵי מְדִינַת הַיָּם לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, מה דינם של בְּנֵי אָדָם הַבָּאִים מִשָּׁם – מארץ ישראל לְבָבֶל – לבבל, שְׁמוֹ בארץ ישראל יוֹסֵף וְקוֹרְאִין לוֹ כאן בבבל יוֹחָנָן, או שבארץ ישראל נקרא יוֹחָנָן וְקוֹרְאִין לוֹ כאן יוֹסֵף, הֵיאַךְ מְגָרְשִׁין נְשׁוֹתֵיהֶן שבארץ ישראל, כלומר איזה שם כותבים בגט. החשש הוא, שהשליח יבוא לארץ ישראל לגרש את האשה, ובית הדין שם אינו מכיר את השם של מדינת הים ויאמרו שאין זה גיטה. עָמַד רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְהִתְקִין, שֶׁיְּהוּ כּוֹתְבִין 'אִישׁ פְּלוֹנִי וְכָל שׁוּם שֶׁיֵּשׁ לוֹ', 'אִשָּׁה פְּלוֹנִית וְכָל שׁוּם שֶׁיֵּשׁ לָהּ', מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

אָמַר רַב אַשֵׁי, מה שצריך לכתוב בגט 'שמו וכל שום שיש לו', וְהוּא – דווקא דְּאִתְּמַר בְּתָרֵי שְׁמֵי – כאשר במקום שבו נכתב הגט יודעים שבמקום הנתינה יש לו שם אחר, אבל אם אין יודעים שיש לו שם אחר במקום הנתינה, אין צורך להוסיף 'וכל שום שיש לו'. והטעם, מאחר ונכתב בגט השם המפורסם במקום הכתיבה ולא ידוע על שם אחר, הרי זה שמו והגט נכתב כדין. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְרַב אַשֵׁי, האמוראים רַבִּי מָרִי וְרַבִּי אֶלְעָזָר קַיְימֵי בָּווֹתָךְ – סוברים כמותך שרק אם ידוע שיש שם נוסף כותבים 'וכל שום' שיש לו.

הגמרא מביאה ברייתא הסוברת כדעת רב אשי: תַּנְיָא בָּווֹתֵיהּ דְּרַב אַשֵׁי, הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים אַחַת גרה בִּיהוּדָה וְאַחַת גרה בַּגָּלִיל, וְלוֹ שְׁנֵי שֵׁמוֹת אֶחָד שבו הוא נקרא בִּיהוּדָה, וְאֶחָד שבו הוא נקרא בַּגָּלִיל, וְגֵרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁבִּיהוּדָה בִּשְׁמוֹ שֶׁבִּיהוּדָה, כלומר שכתב את הגט בהיותו בגליל בשמו שבו הוא נקרא ביהודה שהוא מקום נתינת הגט, ולא כתב את שמו שבגליל שהוא מקום הכתיבה. וְכן אם היה ביהודה וכתב שם גט כדי לגרש אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁבַּגָּלִיל, בִּשְׁמוֹ שֶׁבּוֹ הוא נקרא בַּגָּלִיל, שהוא מקום הנתינה ולא כתב את שמו שביהודה שהוא מקום הכתיבה, אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת עַד שֶׁיְּגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁבִּיהוּדָה בִּשְׁמוֹ שֶׁבּוֹ הוא נקרא בִּיהוּדָה שהוא מקום הנתינה שזה שמו העיקרי, וְשָׁם דְּגָלִיל עָמּוֹ – ויוסיף גם את השם שבו הוא נקרא במקום הכתיבה, וְכן במקרה השני אינה מגורשת, עד שיגרש אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁבַּגָּלִיל בִּשְׁמוֹ שֶׁבַּגָּלִיל שהוא מקום הנתינה, שזה שמו העיקרי, ויוסיף גם את שֵׁם דִּיהוּדָה עָמּוֹ.

יָצָא הבעל לְמָקוֹם אַחֵר שלא ביהודה או בגליל, ושם קראו לו בשמו שהיה נהוג ביהודה, וכתב שם גט כדי לגרש בו את אשתו שבגליל, וְגֵרַשׁ בְּאֶחָד מֵהֶן – וכתב בגט את השם שבו הוא נקרא באותו מקום, כלומר את שמו שביהודה, מְגוֹרֶשֶׁת אף שלא כתב בגט את השם של הגליל מקום הנתינה, שהוא השם העיקרי.

מסיימת הגמרא את ההוכחה, שהרי יש להקשות, כשיצא למקום אחר וגירש בשם אחד שלא נקרא כן במקום הנתינה מדוע מגורשת, וְהָאֲמַרְתְּ בדין הראשון של הברייתא, שעליו לכתוב שֵׁם דְּגָלִיל עָמּוֹ – שכך נקרא הוא במקום הכתיבה וכל שכן במקרה זה שצריך לכתוב את השם שבגליל שהוא מקום הנתינה. אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ – אלא מוכח מכאן כדבריו של רב אשי, הָא דְּאִתְּחַזַּק – במקרה הראשון מדובר שידעו ביהודה שיש לו שם נוסף בגליל, לכך הוצרך לכתוב בגט גם את שמו שבגליל. הָא דְּלֹא אִתְּחַזַּק – אבל כשיצא למקום אחר לא ידעו שם שיש לו שם נוסף בגליל, ולכן אם לא כתבו את השם הנוסף הגט כשר, שְׁמַע מִינָּהּ – אכן מכאן ראיה לרב אשי.

הַהִיא – היתה אשה דַּהֲווּ קָרוּ לָהּ – שרוב בני עירה קראו לה מְרִים, וּפוּרְתָּא – ומיעוטם קראו לה שָׂרָה, אָמְרֵי נְהַרְדָּעֵי כיון שרוב בני העיר קוראים לה מרים, לכן השם מרים הוא העיקרי ויש לכתוב בגט, 'מְרִים וְכָל שׁוּם שֶׁיֵּשׁ לָהּ', וְלֹא 'שָׂרָה וְכָל שׁוּם שֶׁיֵּשׁ לָהּ':

משנה

במשניות הקודמות הובאו תקנות שתיקן רבן גמליאל הזקן, מביאה המשנה תקנה נוספת של רבן גמליאל, שעוסקת בענין גביית כתובת אלמנה מהיתומים.

אֵין אַלְמָנָה נִפְרַעַת את כתובתה מִנִּכְסֵי יְתוֹמִים, אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה שלא קיבלה כלום לפרעון הכתובה. נִמְנְעוּ הדיינים מִלְּהַשְׁבִּיעָהּ מחשש לשבועת שקר וכפי שיבואר בגמרא, ועקב כך מפסדת היתה האלמנה שלא גובה את כתובתה, הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן שֶׁתְּהֵא נוֹדֶרֶת לַיְתוֹמִים כָּל מַה שֶּׁיִּרְצוּ, כלומר, היתומים היו מתנים את פרעון הכתובה בכך שהאלמנה תדור נדר שקשה לה לקיימו, כגון שתאמר קונם מיני מזונות עלי אם קיבלתי דבר מה מכתובתי מלבד מה שאני גובה עכשיו, וְנוֹכָה כְּתוּבָּתָהּ. שאנו מניחים שאם קיבלה דבר מה מחשבון הכתובה, היא לא תחזור ותגבה מהיתומים ותאסר במיני מזון, כיון שאינה חשודה לעבור על נדרה.

תקנה נוספת תיקן הלל הזקן, שֶׁהָעֲדִים חוֹתְמִין עַל הַגֵּט וכפי שיבואר בגמרא.

שתי התקנות שנזכרו במשנה סיבתן היתה מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם, כלומר הדרת האלמנה נועדה כדי שתוכל לגבות את כתובתה, ולא ידאגו הנשים מלהנשא לבעלים. ובענין חתימת העדים בגט, בגמרא יבואר מהו תקון העולם בזה.

המשנה מביאה תקנה נוספת מפני תיקון העולם, שתיקן הלל הזקן, והיא קשורה לשמיטת כספים בשביעית וכפי שיבואר בגמרא.

וְהַלֵּל הִתְקִין פְּרוּזְבּוּל מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם:

גמרא

הגמרא מקשה על הרישא של המשנה שאמרה שאלמנה הנפרעת כתובתה מנכסי היתומים צריכה שבועה, מַאי אִירְיָא – למה דווקא אַלְמָנָה, אֲפִילּוּ כּוּלֵי עָלְמָא נַמִּי – גם בעלי חובות אחרים שגובים את חובם מהיתומים צריכים להשבע, דְּהָא קָיְימָא לָן – שהרי ההלכה היא שכל הַבָּא לִיפָּרַע את חובו מִנִּכְסֵי יְתוֹמִין, לֹא יִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה – שישבע שאביהם לא פרע חובו קודם שמת. מתרצת הגמרא, אַלְמָנָה אֲצטְרִיכָא לֵיהּ – חידוש יש באלמנה יותר מבשאר בעלי חובות, כִּי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא – הייתי מעלה בדעתי